

DENUMIRI DE ORIGINE ORIENTALĂ ALE UNOR STRĂZI DIN BUCUREȘTI

ALINA-GEORGIANA FOC INEANU
Student , Universitatea din București

1. Scopul lucrării, corpus, precizări metodologice

Prezenta cercetare toponimică își propune să reconstituie etimologia unor denumiri de străzi, în contextul mai larg al istoriei Bucureștiului. Analiza pornește de la 55 de toponime de origine orientală, dintre care 12 provin de la nume de meseriași, fabricanți comercianți, muzicanți, cinci sunt nume de arbori, patru sunt nume de materii, două sunt nume de plante, nouă sunt nume de instrumente, unități de măsură, unități monetare obiecte, 13 sunt nume de locuri, trei sunt funcții publice sau militare, șase sunt nume diverse.

În elaborarea lucrării noastre am avut în vedere două etape:

(a) identificarea străzilor din București al căror nume este de origine orientală.

În acest scop, am consultat lucrarea lui Sorin Bordușanu, *București: ghidul străzilor (istoric)* și listele electronice de pe site-urile: www.strazibucuresti.ro¹, www.bucuresteni.ro/strazi/².

(b) reconstituirea etimologiei numelor de străzi inventariate.

În acest scop, am comparat etimologiile stabilite de Lazăr Ineanu în lucrarea *Influența orientală asupra limbii și culturii române*, de Dicționarul *Limbii Române* (DA și DLR), de Alexandru Graur în *Dicționar de cuvinte celtice* și de Emil Suciș în recenta lucrare de sinteză *Influența turcă asupra limbii române*. Ulterior, am discutat sensul cuvintelor care stau la baza denumirilor fiecărei străzi, încercând totodată să identificăm și posibila motivare semantică a acestora, înțelegând contextul istoriei bucureștene. Pentru aceasta, am avut în vedere principiile de motivare semantică enunțate în lucrări de toponimie urbană, în special de Adrian Rezeanu în *Toponimie bucureștenă*, Alexandru Graur în *Nume de locuri*, de Iorgu Iordan în *Toponimia românească*.

2. Analiza corpusului

Vom trece în revistă toponimele de origine orientală, grupate în mai multe clase din punct de vedere onomasiologic.

¹ Accesat în data de 1 iunie 2011.

² Accesat în data de 18 iunie 2011.

2.1. Nume de meseria i, fabrican i, comercian i, muzican i

În cadrul acestei clase onomasiologice am identificat următoarele străzi: *Str. B cani*, *Str. Cavafii Vechi*, *Str. / Intr. M mulari*, *Str. Zarfii* (forme de nominativ plural), *Intr. Simigiului*, *Intr. Tarafului* (forme de genitiv singular), *Intr. Abagiilor*, *Str. Cazangiilor*, *Str. Chiristigiilor*, *Str. Surugiilor*, *Str. T b carilor* (forme de genitiv plural).

Pentru exemplificare ne oprim asupra a cinci dintre acestea:

Strada Cavafii Vechi

Toponimul cuprinde substantivul compus cu formă de nominativ plural *cavaf* „cel ce vinde încă lăminte”, semnalat inițial de Țineanu (1900, II, 1: 96) ca un împrumut din tc. *kavaf* „fabricant de încă lăminte (trad. n.)”, acesta, la rândul lui, provenind din ar. *haffaf*, și adjectivul *vechi*. Pentru primul formant (atestat în 1748-1749), DA identifică un etimon exclusiv turcesc. La Al. Graur (1978: 40) apare ca un cuvânt celtic: ar. *haffaf* (derivat de la *huff*¹ „gheat”) > tc. *kavaf*. Al. Suci (2010: 172) menționează o atestare mai timpurie (1669), indică un etimon exclusiv turcesc, variantele fonetice *cavac*, *c vac*, *cavat* și prezența substantivului *cavaf* ca element component al numelui străzii bucureștene.

Numele străzii ilustrează o reminiscență a comerțului cu obiecte de încă lăminte în zonă (Ofrim 2011: 60).

Strada Chiristigiilor

Toponimul are forma de genitiv plural a substantivului nume de agent *chiristigiu* „cel ce vinde chereștea, negustor de lemn rie”, înregistrat inițial de L. Țineanu (1900, II, 1:107) ca un împrumut din tc. *kerestegy* „fabricant sau negustor de materiale de construcții” (trad. n.). Autorul menționează variantele fonetice *cherestegiu* (Moldova) *chiristigiu* (Muntenia). DA indică tc. *kerestey*, menționând, pe lângă cele două variante fonetice sus-amintite, și pe *herestegiu*, *hiristigiu*, *hirestigiu*, *cherestar*. Suci (2010, II: 214) indică pentru *cherestegiu* (atestat în 1862) tc. *keresteci* și menționează aceleși variante fonetice.

Numele străzii indică producerea sau comerțul în zonă cu astfel de produse obținute prin prelucrarea lemnului (Ofrim 2011: 63).

Intrarea / Strada M mulari

Toponimul are forma de nominativ plural a substantivului nume de agent *m mular* „negustor, mai ales ambulant” (atestat în 1783), înregistrat inițial de Țineanu (1900, II, 1: 245-246) ca un împrumut din tc. *mamele* „speculator, celtic” (trad. n.)”, indicând drept etimologie independentă a acestuia ar. *mu'amele*². DA menționează o atestare mai timpurie (1780) și tc. *mamul*. E. Suci (2010, II: 476) descrie numele de agent *m mular* (atestat în 1780) ca pe un derivat regresiv de la numele de loc *m mul rie*, acesta la rândul lui fiind un derivat din *mamul*, provenit din tc. *mamul*.

Numele străzii prezintă amintirea comerțului ambulant cu obiecte de mici dimensiuni sau vechituri (Ofrim 2011: 168-169).

¹Pentru etimonul arab, vezi Wehr: *khuff*: „pantof, papuc (trad. n.)” (Wehr 1980: 249).

²Referitor la etimonul arab, Wehr (1980: 645): *' mala*: „a face comerț, a face afaceri, a face negoț” (trad. n.). De aici *mu' mil* „negustor, comerciant” (n.n.).

Strada T b carilor

Toponimul are forma de genitiv plural a substantivului nume de agent *t b car* „cel ce t b ce te piei sau le vinde deja gata t b cite, sinonim cu *arg sitor*”, semnalat inițial de L. Ieneanu (1900, II, 1: 338) ca un împrumut din tc. *tabbak* „t b car”, indicând drept etimologie îndepărtată a acestuia ar. *dabbag*¹. DLR (XI/ I, T, 1982: 76) înregistrează numele de agent *t b car* (atestat în 1694) drept un derivat din tc. *tabak* + *-ar*. Suci (2010, II: 707) menționează același etimon turcesc (atestat începând din secolul al XVI-lea) și varianta fonetică *t banc*.

Numele străzii indică existența probabil în zonă a unor ateliere de t b cit piei (Ofrim 2011: 259).

Strada Zarafi

Toponimul are forma de nominativ plural a substantivului nume de agent *zaraf* „cel ce schimb bani (în piață)” (atestat în 1394 în varianta *zaraf*, în 1813 în varianta *saraf*) înregistrat inițial de L. Ieneanu (1900, II, 1: 386) ca un împrumut din tc. *saraf* „schimb tor de bani, bancher (trad. n.)”, acesta la rândul lui provenind din ar. *sarraḥ*². La Al. Graur (1978: 152) figurează ca un cuvânt celtic: asir. *urrupu* „a topi”, de unde *arpu* „topit”, apoi „argint” > ar. *arr f* „schimb tor de bani” > tc. *zaraf*. DLR menționează variantele fonetice *zaraf* (atestat în 1727) și *saraf* (atestat în 1813), că este etimon exclusiv turcesc (*sarraḥ*). E. Suci (2010, II: 810-811) consemnează o atestare mai timpurie (1593) în varianta *zaref*, cu etimon prin excelență turcesc (*sarraḥ*, *saraf*) și variantele fonetice *zaref*, *zaraf*, *saraf*, *s raf*, *z raf*, *gearaf*.

Numele străzii indică existența în zonă a unor astfel de activități financiare (Ofrim 2011: 258-259).

2.2. Nume de arbori

În analiza noastră am înregistrat următoarele străzi: *Str. Abanosului*, *Str. Caisului*, *Str. Dudului*, *Str. Duzilor*, *Str. Liliacului* (forme de genitive singular).

În continuarea expunerii noastre ne vom opri numai la cea dintâi.

Strada Abanosului

Toponimul are forma de genitiv singular a substantivului comun *abanos* „lemnul unor specii de arbori exotici, greu, tare, foarte durabil, de culoare neagră, folosit pentru fabricarea unor mobile de lux, a instrumentelor muzicale de suflat etc.; eben”, semnalat inițial de L. Ieneanu (1900, II, 1: 5-6) ca un împrumut din tc. *abanos*, *abanoz* „abanos (trad. n.)”, provenit, la rândul său, din ar. *ebenūs*. DA indică drept etimologie îndepărtată pentru *abanos* (atestat 1669), pe lângă arab, gr. și ebr. *eben* „piatră”. La Al. Graur (1978: 2) *abanos* figurează ca un „cuvânt celtic”: egipt. *hbnj* > gr. *ebenos* > ar. *abanus*³ > tc. *abanoz*. E. Suci (2010, II: 30) indică o atestare mai timpurie (1645) și etimon exclusiv turcesc.

Numele străzii ilustrează fie gustul (gratuit) pentru exotism, fie reminiscența comerțului cu acest fel de lemn în zonă (mai puțin probabil).

¹Pentru etimonul arab, Wehr (1980: 271): *dabb* : „t b car (trad. n.)”.

²Pentru etimonul arab, Wehr (1980: 513): *arr f*: „schimb tor de bani, casier, povestitor, trezorier, bancher (trad. n.)”.

³Pentru etimonul arab, vezi Wehr, 2: *abn s*: „abanos (trad. n.)”.

2.3. Nume de materii

În cadrul acestei clase onomasiologice figurează următoarele toponime: *Str. Borangicului, Intr. Chihlimbarului, Str. Filde ului, Str. Mârgeanului* (forme de genitiv singular). Ne oprim în continuare la una dintre aceste străzi:

Intrarea Chihlimbarului

Toponimul are forma de genitiv singular a substantivului comun *chihlimbar* „ambr galben”, lit. *care atrage paie*”, semnalat inițial de L. Micăneanu (1900, II, 1: 110) în variantele fonetice *chihlibar, chilimbar* (specifice Munteniei), *chehlembar* (1792), *chelimbar, chihlimbar, chihrimbar* (1761) (regăsite în Moldova) ca un împrumut din tc. *kehribar, kehlibar, keliber* „chihlimbar (trad. n.)”, acestea provenind la rândul lor din pers. *kiah – rüba* „chihlimbar (trad. n.)”. DA indică aceeași etimologie îndepărtată, și anume tc. *kehribar, kehlibar, keliber* (atestat în 1688 în varianta *chehribar*) și inventariază variantele fonetice *chihlibar, chilimbar, chilimfar, chihribar, chichribar, chihrimbar, chirimbar, chiribar, chehribar, chehlembar, chelimbar*. Al. Graur (1978: 43) menționează aceeași etimologie îndepărtată a tc. *chihlibar*: pers. *kährub* (*k h* „paie”, *rub* „a fura”).

E. Suci (2010, II: 220-221) indică o atestare mai timpurie (1645, varianta *chehribar*) și etimon exclusiv turcesc, inventariind variantele fonetice *chehribar, chihribar, chihrimbar, chehlembar, chilimfar, chelimbar, chilimfar, chelimbar, chiribar, chirimbar, chilibar, chihlibar, chilimbar, chihlimbar* (atestat în 1879), *chelimbar, chihlibar*.

Numele străzii ilustrează fie gustul pentru exotism, fie comercializarea unei astfel de materii / pietre / rășini fosile.

2.4. Nume de plante

Această clasă onomasiologică este cea mai puțin reprezentată în toponimia bucureșteană din punctul de vedere al etimologiei orientale; astfel am identificat numai două toponime: *Str. Bostanilor* și *Str. Lalelelor* (forme de genitiv plural).

Strada Bostanilor

Toponimul are forma de genitiv plural a substantivului comun *bostan* „numele moldovenesc al dovleacului”, semnalat inițial de L. Micăneanu (1900, II, 1: 58) ca un împrumut din tc. *bostan*, acesta, la rândul lui, provenind din pers. *bustan* „grădină în care se cultivă în principal pepenele galben, pepenele roșu și legume” (trad. n.). DA înregistrează etimologia probabil: tc. *bostan* „legumărie” sau scr. *bostan* „harbuzărie, dovleac”. La Al. Graur (1978: 30) apare ca un cuvânt celtic: pers. *bostan* (*bostan* „parfum”, *stān* „loc”) > tc. *bostan* „grădină de legume” > scr. *bostan*. E. Suci (2010, II: 112-113) ia în calcul și posibilitatea provenienței tc. *bostan* (atestat în 1593) din scr. *bostan*.

Numele străzii indică existența în zonă a unei grădini de zarzavaturi, fie a unei grădini de pepeni (mai puțin probabil).

2.5. Nume de instrumente, unități de măsură, unități monetare

Această clasă onomasiologică este ilustrată de *Intr. Cavalului, Str. Daracului, Str. Gherghesului, Str. Lăutei, Intr. Macazului, Intr./ Str. Palmacului, Str. Surlei* (forme de genitiv singular), *Str. Prăvăliilor* (forme de genitiv plural).

Ne oprim asupra a două dintre acestea.

Strada L utei

Toponimul are forma de genitiv singular a substantivului comun *l ut* (atestat în 1550 în variant *al ut* și în 1688 în variant *l ut*) „instrument muzical cu 24 de coarde, care are cutia de rezonanță bombată, gâtul lung și încovoiat la capăt și care produce sunete prin ciupire, fiind folosit, de obicei, ca acompaniament”, consemnat în DA ca un împrumut din tc. *laut*, acesta la rândul lui provenind din ngr. *luta*. La Al. Graur (1978: 81) figurează ca un cuvânt c *l tor*: ar. *'ud*¹ „lemn, apoi instrument de lemn”, cu articolul arab > tc. *lauta* > ngr. *lauta*.

Numele străzii indică existența în zonă a comerțului cu astfel de instrumente (mai puțin în probabil) sau prestații muzicale frecvente cu acest instrument.

Strada Palmacului

Toponimul are forma de genitiv singular a substantivului comun *palmac* „veche unitate de măsură pentru lungime, folosită mai ales în Moldova, egală cu 3,484 cm și echivalând cu aproximativ cu a opta parte dintr-o palmă” (atestat în 1781), consemnat inițial în DLR ca un împrumut din tc. *parmak*. E. Suci (2010, II: 566-567) indică pentru același etimon turcesc o atestare mai târzie (1844).

Numele străzii ar putea indica dimensiunea redusă a acesteia.

2.6. Nume de locuri

În cadrul acestei clase figurează următoarele toponime: *Grădina Ci migiu*, *Str. Hanul Ancușii*, *Str. Hanul cu Tei*, *Intr. / Str. Mecet* (forme de nominativ singular), *Str. Fabrica de Chibrituri* (formă de acuzativ plural), *Str. Ceairului*, *Str. Chimirului*, *Intr. Ci meleii*, *Str. Hambarului*, *Str. Limanului*, *Str. Limanul Corbului*, *Str. Aliman*, *Șos. Odii* (forme de genitiv singular).

Continuăm analiza noastră prin prezentarea următoarelor nume de străzi: *Str. Ceairului*, *Grădina Ci migiu*, *Str. Fabrica de Chibrituri*, *Intr. / Str. Mecet*.

Strada Ceairului

Toponimul are forma de genitiv singular a substantivului comun *ceair* „loc, ășeș de pământ pentru cai în apropierea unei ape curgătoare”, menționat inițial în DA ca un împrumut din tc. *çayr* „prerie”. E. Suci (2010, II: 190) indică 1715 drept anul atestării și varianta fonetică (înv.) *ayur* a etimonului turcesc *ayır*.

Numele străzii trimite la existența în acel loc a unui izlaz destinat pășunatului; străzile cu acest nume au mai existat în zonele ășesea Iancului și Sfântul Ștefan (Ofrim 2011: 60).

Grădina Ci migiu

Toponimul are forma de nominativ singular a substantivului nume de agent *ci migiu* „fântână, sinonim arhaic cu *suiulgiu*”, consemnat inițial de L. Șteineanu (1900, II, 1: 135) ca un împrumut din tc. *çe me y*. DA înregistrează numele de agent *ci migiu* drept un derivat de la substantivul comun *ci mea*. E. Suci (2010 II: 255) menționează același etimon turcesc și indică 1811 drept anul atestării.

Numele inițial al parcului a fost *Lacul lui Dura Neguștorul*. În anul 1779, din porunca lui Alexandru Ipsilanti, s-a construit o ci mea (pe latura actualei străzi țirbei Vodă). Lângă aceasta locuia Dumitru Suiulgi-bașa, „supraveghetorul ci melilor orașului, *marele ci migiu*”

¹ Pentru etimonul arab, (Wehr 1980: 654): *ud*: „lemn, l ut (instrument muzical)” (trad. n.).

(Ofrim 2011: 64). După 1844, din ordinul lui Gheorghe Bibescu, este amenajat un parc în jurul lacului.

Astfel, numele parcului conservă amintirea unui reprezentant al breslei *ci migiilor* – astăzi dispărut, acesta fiind singurul context contemporan în care este întâlnit numele de agent *ci migiu*.

Strada Fabrica de Chibrituri

Toponimul are forma de nominativ-acuzativ a substantivului nume de materie *chibrit* „beie oropsită pe o margine în care se aprinde prin frecare”, înregistrat inițial de L. Ișteanu (1900, II, 1: 109-110) ca un împrumut din tc. *kibrit* „sulf (trad. n.)”, indicând originea îndepărtată a acestuia în limba arabă. DLR indică un etimon exclusiv turcesc. La Al. Graur (1978: 42) figurează ca un *cuvânt ciltor*: asir. *kupru* „pătură”, derivat *kupru* „sulf” > aram. *kebri* > ar. *kibr*¹ > tc. *kibrit*. E. Suci (2010, II: 219-220) indică același etimon turcesc și variantele fonetice *chibrit* (atestat în 1857), *cribit*, *cibric*, *tibric*, *pibrit*, *ubric*, *iribic*, *chibric*.

Numele străzii atestă existența unei fabrici de chibrituri „construită aici în 1878 și înzestrată cu utilaje aduse din Franța și din Belgia. Producea 300.000 de chibrituri pe zi” (Ofrim 2011: 100).

Intrarea / Strada Mecet

Toponimul are forma de nominativ singular a substantivului comun *mecet* „biserică turcească, mai mică decât geamia (litt. loc de închinăciune); numele vechiului cimitir turcesc din București” înregistrat inițial de L. Ișteanu (1900, II, 1: 255-256) ca un împrumut din tc. *meçid* „moschee mică (trad. n.)”, indicând drept etimologie îndepărtată a acestuia ar. *mesgid*². DLR menționează atestarea documentară (1829) în bg. *mesjid*, rs. *mesjid*. La Al. Graur (1978: 89) apare ca un *cuvânt ciltor*: ar. *mas id* (*ma-* prefix locativ, *sa ada* „a se prosterna”) > tc. *Mesçit* > scr. *me et*. Suci (2010, II: 491) consemnează o atestare mai timpurie (1509 în varianta *mecit*), etimon exclusiv turcesc și variantele fonetice *mecet* (atestat în 1614) și *mecit* (atestat în prima jumătate a secolului al XVIII-lea).

Numele străzii evidențiază existența în zonă a unei moschei construite „probabil în secolul al XVII-lea” (Ofrim 2011: 169-170) și a unui cimitir turcesc (atestat în planul maiorului Borroczyński; 1844-1847) „desființat de municipalitate în 1874 pentru că nu întrunea condițiile de igienă” (Ofrim 2011: 169-170).

2.7. Nume de funcții publice și militare

Trei toponime denumind funcții publice și militare ieșite din uz se încadrează în această clasă onomasiologică: *Str. Naipu*, *Str. Tutunari*, *Str. Serdarului* (forme de nominativ, respectiv de genitiv singular).

Strada Naipu

Toponimul are forma de nominativ singular a substantivului nume de agent *naip* „judecător rang inferior la turci, locuitor al unui cadiv” înregistrat de DLR ca un împrumut din tc. *naip* (atestat începând din 1693). E. Suci (2010, II: 534) indică același etimon turcesc și același an al atestării.

¹ Wehr (1980: 811) dă etimonul arab *kibr* t: „sulf” (trad. n.).

² Pentru transliterarea corectă a etimonului arab, vezi H. Wehr (1980: 397) – *mas id*.

Numele străzii ar putea ilustra existența în zonă a reședinței unui astfel de demnitar.

Strada Serdarului

Toponimul are forma de genitiv singular a substantivului nume de agent *serdar* „comandantul ienicerilor într-un district (la români); rang de boierie de a doua clasă (la români)”, semnalat inițial de L. Ciocanu (1900, II, 1: 319-320) ca un împrumut din tc. *serdar* „comandantul ienicerilor unui district, general”, menționând limba persană drept etimologie independentă a acestuia. La Al. Graur (1978: 124) figurează ca un *cuvânt celtic*: pers. *sārd r* „comandant ef” (*sār* „cap”, *d r* „care are”) > tc. *serdar*. DLR indică pentru tc. *serdar* (atestat în 1730) un etimon exclusiv turcesc. E. Suciu (2010, II: 662-663) indică o atestare mai timpurie (1657) și inventariază variantele fonetice *serdar*, *s rdar*, *serdarius*, *s rdarius*, *sârdar*, *sardar*. Varianta *sardar* (atestat în 1837) este menționată ca un împrumut din pers. *sard r*.

Numele străzii indică existența în zonă a reședinței unui astfel de comandant sau boier.

2.8. Diverse

Această ultimă grupă de nume de străzi de care ne ocupăm este unul eterogen din punctul de vedere al referentului, fiind reprezentat de: *Str. Berechet*, *Intr. Harap – Alb* (forme de nominativ singular), *Str. Chindiei*, *Str. Turnul Chindiei*, *Str. Hagiului*, *Str. Talazului* (forme de genitiv singular).

Începem analiza noastră cu descrierea *Str. Berechet* și *Str. Hagiului*.

Strada Berechet

Toponimul are al doilea element din care este format la nominativ singular; *berechet* „noroc, prosperitate; spornic, numeros” este înregistrat inițial de L. Ciocanu (1900, II, 1: 47) ca un împrumut din tc. *bereket* „benedicție de Dumnezeu”, acesta, la rândul lui, provenind din limba arabă. DA și E. Suciu (2010, II: 96) menționează un etimon exclusiv turcesc. La Al. Graur (1978: 28) apare ca un *cuvânt celtic*: ar. *baraka*¹ „binecuvântare” (a lui Dumnezeu) > tc. *bereket* „fertilitate”.

Numele străzii ar putea sugera existența în zonă a unor activități comerciale intense, aducătoare de profit / prosperitate.

Strada Hagiului

Toponimul are forma de genitiv singular a substantivului comun *hagiu* „cel ce a călătorit spre închinare la locurile sfinte; titlu onorific dobândit după întoarcerea dintr-o asemenea călătorie”, semnalat inițial de L. Ciocanu (1900, II, 1: 194) ca un împrumut din tc. *hacı*, acesta, la rândul lui, provenind din ar. *hag*². DA indică etimon exclusiv turcesc. La Al. Graur figurează ca un *cuvânt celtic*: hebr. *hag* „a umbla înapoi și înapoi” > ar. *hag* „pelerin” > tc. *hacı*. E. Suciu (2010, II: 378-379) indică pentru *hagi* (atestat în 1590) un etimon prin excelență turcesc și inventariază variantele fonetice *haciu*, *agiu*.

Numele străzii conservă amintirea „unui călugăr hagiu care ar fi trăit într-un schit de la Podul Vergului (Calea Centrală a ilor), la sfârșitul secolului al XVII-lea” (Ofrim 2011: 128).

¹ Wehr (1980: 54) dă etimonul arab *baraka*: „binecuvântare” (trad. n.).

² Pentru transliterarea corectă a etimonului arab, vezi Wehr, 1980: 156-*hag* : „pelerin (trad. n.)”.

3. Concluzii

Observăm, din materialul lexical analizat, un număr relativ limitat de urbanonime bucurene care mai prezintă încă urmele influenței orientale. Dintre acestea¹, opt toponime sunt arhaisme (*Grădina Ci mișiu, Strada Surugiuilor, Strada Zăraf, Strada Surlei, Strada Naipu, Strada Serdarului, Strada Tutunari, Strada Hagiului*), nouă străzi au în componență lor regionalisme (*Intrarea Abagiilor, Strada Cavafii Vechi, Intrarea Mămulari, Strada Mămulari, Intrarea Palmacului, Strada Palmacului, Strada Ceairului, Intrarea Mecet, Strada Mecet*), cinci străzi au în structura lor cuvinte populare (*Strada Berechet, Strada Bostanilor, Strada Chindiei, Strada Turnul Chindiei, Intrarea Harap – Alb*) și 33 sunt constituite din cuvinte aparținând limbii literare (*Strada Băcani, Strada Cazangiuilor, Strada Chiristigiuilor, Intrarea Simigiuului, Intrarea Tarafului, Strada Abanosului, Strada Caisului, Strada Dudului, Strada Duzilor, Strada Liliacului, Strada Borangicului, Intrarea Chihlimbarului, Strada Fildeului, Strada Mărgărețului, Strada Lălelelor, Intrarea Cavalului, Strada Daracului, Strada Gherghifului, Strada Lăutei, Intrarea Macazului, Strada Părlăuțelor, Strada Chimirului, Intrarea Ci melei, Strada Fabrica de Chibrituri, Strada Hanul Ancuței, Strada Hanul cu Tei, Strada Hambarului, Strada Limanului, Strada Limanul Corbului, Strada Aliman, Șoseaua Odăii, Strada Talazului, Strada Tăbăcarilor*).

Semnificatul acestor urbanonime se situează în sfera concretului: nume de meseriași, fabricanți, comercianți, muzicanți, nume de arbori, nume de materii, nume de instrumente, unități de măsură, unități monetare, nume de locuri, nume de funcții publice și militare sau realități diverse situate, firește, tot în sfera concretului.

Astfel, constatăm că aceste toponime conservă realități astăzi dispărute, precum unele nume de meserii (*abagiu, cavaf, cazangiu, chiristigiu, mămular, simigiu, surugiu*), de funcții publice și militare (*naip, serdar, tutunar, zăraf*), de locuri (*liman, mecet*) sau de unități de măsură (*palmac*). Totodată, acestea evidențiază unele meserii (*tăbăcar*) și specificul comerțului din București (*abagiu, băcan, cavaf, chiristigiu, mămular, simigiu*).

Remarcăm, de asemenea, gustul (gratuit) pentru exotism ilustrat de unele toponime (*abanos, borangic, chihlimbar, filde, mărgăreț*).

Aadar, conchidem că toponimia bucurenească analizată a avut un caracter intern, în sensul că a fost atribuită de către societatea românească în urma fixării în memoria colectivă a acelor realități denumite de lexicul utilizat curent (și nu de administrația turcească). Aceasta prezintă o amintire relativ târzie a influenței orientale care fusese, cu siguranță, foarte intensă în secolele XIV–XVIII. Deși reduse numeric, aceste urbanonime reprezintă o pată de culoare în nomenclatorul străzilor bucurenești, prin pitorescul și, uneori, exotismul lor.

SURSE ȘI ABREVIERI

www.bucuresteni.ro/strazi/

www.strazibucuresti.ro

ar. = arab

aram. = aramaic

asir. = asirian

bg. = bulgar

ebr. = ebraic

¹ Pentru glosarea situației actuale a cuvintelor de origine turcă, vezi E. Suci (I, 2009: 619-687).

egipt. = egiptean
 gr. = greac
 hebr. = ebraic
 înv. = învechit
 litt. = abreviere folosit de Iordan (1900, II, 1: 255)
 n.n. = nota noastră
 ngr. = neogreac
 pers. = persan
 rs. = rus
 scr. = sârbo – croat
 tc. = turc

BIBLIOGRAFIE

- Bordușanu, Sorin, 2001, *București: ghidul străzilor (istoric)*, București, Tipografia Alma.
- DA = *Dicționarul limbii române*. Sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I, Partea I, A – B, București, 1913,
- Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea; Tomul I, Partea II, C, București, 1940, Tipografia Zairului „Universul”; Tomul II, Partea I, F – I, București, 1934, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională.
- DLR = *Dicționarul limbii române*. Serie nouă. Tomul VI. Litera M: 1965–1968. Redactori responsabili: acad. Iorgu Iordan, acad. Alexandru Graur și acad. Ion Coteanu. Din anul 2000, redactori responsabili: acad. Marius Sala și acad. Gheorghe Mihail. București, Editura Academiei.
- Graur, Alexandru, 1978, *Dicționar de cuvinte celtice*, București, Albatros.
- Graur, Alexandru, 1972, *Nume de locuri*, București, Editura științifică.
- Iordan, Iorgu, 1963, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei.
- Ofrim, Alexandru, 2007, *Străzi vechi din București*, București, Humanitas.
- Rezeanu, Adrian, 2003, *Toponimie bucureștenă*, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă.
- Suciu, Emil, 2011, *101 cuvinte de origine turcă*, București, Humanitas.
- Suciu, Emil, *Influența turcă asupra limbii române. I. Studiu monografic*, [vol. I], 2009, Editura Academiei Române. Suciu, Emil, *Influența turcă asupra limbii române. II. Dicționarul cuvintelor românești de origine turcă*, [vol. II], 2010, București, Editura Academiei Române.
- Iordan, Lazăr, 1900, *Influența orientală asupra limbii și culturii române*, București, Editura Librării Socecu: vol. I *Introducerea*, vol. II. *Vocabularul* (Partea 1. *Vorbe populare*, Partea 2. *Vorbe istorice*).
- Wehr, Hans, 1980, *A Dictionary of Modern Written Arabic*, Beirut, Librairie du Liban, Edited by J. Milton Cowan.

THE ORIENTAL ORIGIN OF SOME STREET NAMES IN BUCHAREST

(Abstract)

Our paper aims at researching the etymology of some oriental street names from the view point of historical toponymy. It comparatively describes the Persian, Arabic, Turkish or Balkanic etymologies established by Lazăr Iordan in *Influența orientală asupra limbii și culturii române*, by *Dicționarul limbii române*, by Alexandru Graur in *Dicționar de cuvinte celtice* and by Emil Suciu in *Influența turcă asupra limbii române*. It tries to explain the semantic motivation of these names in the largest context of the history of Bucharest, taking into consideration the toponymical principles set out by Adrian Rezeanu in *Toponimie bucureștenă*, by Alexandru Graur in *Nume de locuri* and by Iorgu Iordan in *Toponimia românească*.